

ВІДГУК
офіційного опонента доктора економічних наук, професора
Васильціва Тараса Григоровича
на дисертаційну роботу Стахіва Олега Володимировича
«Управління системним розвитком закладів охорони здоров'я»
подану на здобуття
ступеня доктора філософії за спеціальністю
073 «Менеджмент»

**АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ДИСЕРТАЦІЇ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З НАУКОВИМИ
ПРОГРАМАМИ, ПЛАНАМИ, ТЕМАМИ**

В умовах повномасштабної війни медична система України та її заклади зіштовхнулися з критично складними викликами. Йдеться про руйнування медичної інфраструктури, неможливість дотримання норм профілактики та лікування, брак медичних кадрів в деяких регіонах та порушення логістичних зв'язків, що перешкоджає вчасному та повному забезпеченню населення засобами медичного призначення. Крім того, унаслідок переміщення значної частини громадян усередині країни та за її межі, загострилися диспропорції ресурсного забезпечення галузі закладів охорони здоров'я.

Однак, на загал, нові ринкові реалії також вимагають переформатування медичної галузі України зі застосуванням нових підходів до управління закладами охорони здоров'я. Донедавна в медичній галузі панували методи адміністративного управління, які стали фундаментом екстенсивного розвитку вітчизняних закладів охорони здоров'я. Сьогодні в новому економічному середовищі цей шлях розвитку вичерпав свій потенціал, оскільки система не здатна використовувати економічні інструменти, важелі та стимули до пошуку нових типів закладів охорони здоров'я, а також підвищення якості спеціалізованих послуг, надання альтернативних форм методичної допомоги тощо, що в сукупності створює основу для посилення дисбалансу та збільшення медичних, економічних та соціальних втрат.

Саме тому дослідження, спрямоване на вирішення проблеми застосування системного підходу до управління розвитком закладів охорони здоров'я, має високий рівень актуальності в сучасних умовах.

Дисертація Стахіва О. В. є важливим кроком в науковому обґрунтуванні

теоретико-методичних і прикладних засад удосконалення управління системним розвитком закладів охорони здоров'я. Відтак, робота є актуальною і має суттєве наукове значення та вирішує поставлені завдання.

Тема дисертації повною мірою пов'язана із науковими темами, що виконуються у межах науково-дослідних робіт Західноукраїнського національного університету, а саме у межах науково-дослідних тем «Формування методико-прикладного інструментарію управління розвитком закладів охорони здоров'я в умовах війни та повоєнного відновлення» (номер державної реєстрації 0123U101891) та «Актуальні проблеми публічного управління та адміністрування» (номер державної реєстрації 0122U201483).

СТУПІНЬ ОБҐРУНТОВАНOSTІ ТА ДОСТОВІРНOSTІ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ, ВИСНОВКІВ І РЕКОМЕНДАЦІЙ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Ознайомлення зі змістовим наповненням дисертації та публікаціями авторки дозволяє зробити висновок про те, що наукові положення, висновки й рекомендації, сформульовані в дисертаційній роботі, характеризуються належним рівнем обґрунтованості та достовірності. Це аргументовано підтверджується глибоким та критичним аналізуванням фундаментальних наукових праць за проблемами управління розвитком суб'єктів господарювання, зокрема вітчизняних і зарубіжних джерел щодо формування системного підходу до менеджменту організацій, влучним застосуванням класичних положень теорії управління, оглядом матеріалів щодо поточного функціонування закладів охорони здоров'я, використанням широкого спектру загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, адекватним підбором та аналізуванням значного масиву офіційного статистичного матеріалу щодо функціонування закладів охорони здоров'я в Україні, успішною апробацією теоретико-прикладних розробок на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, їх дискусійним обговоренням за результатами виступів на наукових семінарах, а також результативним впровадженням у діяльність вітчизняних закладів охорони здоров'я.

Одержані результати дисертаційної роботи характеризуються науковою новизною, придатні для подальшого удосконалення існуючих і розроблення нових теоретико-методичних положень й прикладних аспектів вирішення питань ефективного функціонування та системного розвитку закладів охорони здоров'я.

СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Дисертаційна робота Стахіва О. В. за структурою складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг наукової роботи становить 236 сторінок. Робота містить: 15 таблиць; 38 рисунків; 9 додатки, що розміщені на 24 сторінках; список використаних джерел, який складається із 141 позиції на 13 сторінках. Обсяг основного тексту дисертації становить 199 сторінок.

У першому розділі «Теоретико-методичні засади управління системним розвитком закладів охорони здоров'я» (с. 26–78) визначено й критично охарактеризовано концептуальний базис системного розвитку організацій, особливості управління системним розвитком закладів охорони здоров'я, наукові передумови аналізу системного розвитку закладів охорони здоров'я.

У межах другого розділу «Аналіз управління системним розвитком закладів охорони здоров'я» (с. 79–139) охарактеризовано сучасні макроекономічні та соціальні передумови системного розвитку закладів охорони здоров'я, проведено функціонально-структурний аналіз системного розвитку закладів охорони здоров'я, надано характеристику якості управління системним розвитком закладів охорони здоров'я.

У третьому розділі «Пріоритети та засоби удосконалення управління системним розвитком закладів охорони здоров'я» (с. 140–194) обґрунтовано стратегічні пріоритети політики управління системним розвитком закладів охорони здоров'я, розроблено інституційне забезпечення управління системним розвитком закладів охорони здоров'я, визначено напрями і засоби розвитку інтелектуалізації як системної основи розвитку закладів охорони здоров'я.

В межах усіх розділів і підрозділів дисертації простежується логічно послідовне та обґрунтоване виконання поставленого теоретико-практичного завдання, що орієнтоване на розробку теоретико-методичних і прикладних засад удосконалення управління системним розвитком закладів охорони здоров'я. Таким чином, можна зробити висновок про те, що дисертація є завершеною науково-дослідною роботою із логічно зв'язною, цілісною композицією, науковим стилістичним наповненням та авторською манерою викладення матеріалу.

НАУКОВА НОВИЗНА РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Ознайомлення зі змістом дисертації дало змогу виокремити елементи наукової новизни у сформульованих автором положеннях дисертаційної роботи, серед яких найбільший науковий інтерес становлять:

а) щодо вдосконалення теоретико-методичних засад дослідження управління системним розвитком закладів охорони здоров'я:

- розробка теоретико-методичного базису системного розвитку організації, а саме ідентифікація параметрів, напрямів і складових розвитку у межах структурно-процесного підходу (п.р. 1.1, с. 30-40 рукопису);

- визначення принципів управління системним розвитком закладів охорони здоров'я та їх сутнісно-змістової характеристики (рис. 1.4 на с. 49), встановлення елементів та алгоритму управління системним розвитком організації (рис. 1.5 на с. 55 та рис. 1.6 на с. 62), обґрунтування особливостей управління системним розвитком на підприємствах охорони здоров'я (табл. 1.1 на с. 56), розробка сутнісно-змістових положень поняття адаптаційного потенціалу, відображення його місця в структурі потенціалу підприємства (рис. 1.8 на с. 84), визначення параметрів його формування (рис. 1.7 та 1.9 на с. 81 та 88) й реалізації (рис. 1.10 на с. 92);

- ідентифікація та надання характеристики структурним елементам методики аналізування системного розвитку закладів охорони здоров'я, що дозволило напрацювати систему структурних складових і показників аналізування системного розвитку закладів охорони здоров'я (с. 65-74 дисертації);

б) щодо подальшого розвитку методичних положень аналізування системного розвитку закладів охорони здоров'я:

- розробка методики функціонально-структурного оцінювання системного розвитку закладів охорони здоров'я, що передбачає декомпозицію розвитку на 5 структурних складових (фінансово-економічна стійкість, матеріально-технічний розвиток, виробничо-господарська ефективність, інтелектуально-кадровий розвиток, інвестиційно-маркетинговий розвиток) з відповідними індикаторами з подальшим обчислення як часткових, так і композиційного індексу системного розвитку закладів охорони здоров'я (п.р. 2.2 дослідження, с. 98-116);

- обґрунтування положень та елементів комплексного експертного

опитування з метою аналізування характеристик якості системного розвитку закладів охорони здоров'я (рис. 2.12-2.23 на с. 121-136);

в) щодо удосконалення методико-прикладних положень удосконалення управління системним розвитком закладів охорони здоров'я:

– подальший розвиток методико-прикладних засад визначення місії закладів охорони здоров'я в системі структурно-процесного підходу у забезпеченні системного розвитку закладів охорони здоров'я (рис. 3.1 на с. 143), що стало основою для обґрунтування системи стратегічних пріоритетів управління системним розвитком закладів охорони здоров'я (рис. 1.2 на с. 156);

– формування методичних засад побудови інституційного забезпечення системного розвитку закладів охорони здоров'я, що складається з структурного підходу до ідентифікації базових елементів стратегії системного розвитку закладів охорони здоров'я, а також суб'єктів, документів, функцій та завдань (п.р. 3.2 на с. 157-173 дослідження);

– розробка положень політики інтелектуалізації як системної основи розвитку закладів охорони здоров'я, що дозволило визначити та обґрунтувати складові, концептуальний алгоритм, напрями, сфери та засоби системної інтелектуалізації закладів охорони здоров'я (п.р. 3.3 на с. 174-191 роботи).

ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання пропозицій в частині системного структурно-збалансованого розвитку підприємств та організацій, зокрема закладів охорони здоров'я.

Пропозиції щодо створення відповідних інституційно-економічних передумов системного розвитку впроваджені у практичну діяльність закладів охорони здоров'я Тернопільської області (довідка № 2517/03-01 від 01.05.2023 р.).

Пропозиції щодо подолання вад функціонування і розвитку закладів охорони здоров'я впроваджені в діяльність ТОВ «ЛДЦ «МІЙ ЛІКАР» (довідка № 8 від 10.05.2023р.).

Результати, висновки та пропозиції з обґрунтування пріоритетів, механізмів, інструментів та засобів політики системного розвитку закладів охорони здоров'я використані в практичній діяльності медичного центру ТОВ «ПРОХЕЛС» (довідка № 4 від 14.12.2022р.).

Результати дослідження», які стосуються непрямого комплексного внутрішньо корпоративного впливу на активізацію та раціональний перебіг процесів системного розвитку, впровадженні в практичну діяльність ТОВ «Ортоклініка» (довідка № 14 від 03.05.2023 р.).

В діяльність КП «Тернопільський міський лікувально-діагностичний центр» Тернопільської міської ради впроваджено розроблені рекомендації, які стосуються формування інституційного забезпечення управління системним розвитком закладів охорони здоров'я (довідка № 105 від 22.02.2023р.).

Пропозиції щодо забезпечення збалансованого та керованого функціонування закладів охорони здоров'я впроваджені у діяльності Медичного Центру «Єва» (довідка № 4 від 11.05.2023 р.)

Запропонований підхід щодо параметрів системного розвитку організації впроваджено в діяльність ТОВ «КОМФОРТ-ЗДОРОВ'Я» МЦ «ФРАНКОМЕД» (довідка № 06-02/24 від 22.05.2023 р.).

Основні положення та результати дисертаційного дослідження впроваджені у навчальний процес Західноукраїнського національного університету при викладанні дисциплін «Організація діяльності закладів охорони здоров'я», «Менеджмент закладів охорони здоров'я», «Економічне та фінансове забезпечення діяльності закладів охорони здоров'я», «Управління наданням медичних послуг» (довідка № 126-26/648 від 11.04.2023р.).

ПОВНОТА ВІДОБРАЖЕННЯ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ В ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЯХ

Теоретико-прикладні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи, що містять визначені елементи наукової новизни, повною мірою знайшли відображення у 15 наукових працях обсягом 5,7 д.а. (4,91 д.а. належить особисто автору), а саме 5 статей (3 з яких одноосібні) у наукових фахових виданнях та 10 публікацій за матеріалами конференцій.

ДИСКУСІЙНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ЗАУВАЖЕННЯ ДО ДИСЕРТАЦІЇ

Щодо зауважень та положень дискусійного характеру, то можна вказати на таке:

1. У п. р. 1.1 на рис. 1.2 автор наводить складові – характеристики системного розвитку організації, які передбачають 4 блоки: (1) зростання

кількісних параметрів (обсяги, ефективність, результативність); (2) внесок у покращення соціально-економічної системи організації (економічна безпека, економічний потенціал, конкурентоспроможність); (3) внесок у покращення структурних характеристик бізнесу (рівень збалансованості елементів, оптимізація бізнес-процесів, резилентність); (4) внесок у зовнішню корпоративну відповідальність (імідж, задоволеність суспільних потреб, внесок у суспільний розвиток). Однак, надалі здобувач дотримується суто функціонального підходу до структурної декомпозиції системного розвитку; іншими словами, не розвиває власну розробку.

2. У п. р. 1.2 на рис. 1.5 наведено елементи та алгоритм управління системним розвитком, що достатньо повноцінно розкриває аспекти і елементи менеджменту організації. Проте, у розробці не простежується специфіка управління системним розвитком безпосередньо закладів сфери охорони здоров'я. До прикладу, до суб'єктів управління віднесено споживачів медичних послуг, однак мета і цілі стосуються виключно аспектів розвитку закладів охорони здоров'я.

3. Визначаючи у п. р. 1.3 структурні складові та параметри аналізування системного розвитку закладів охорони здоров'я (до прикладу, рис. 1.8. Структурні складові та показники аналізування системного розвитку закладів охорони здоров'я на с. 74 дисертації), з огляду на специфіку функціонування та місію суб'єктів системи охорони здоров'я, автору слід було більше уваги приділити показникам суспільної та соціальної ефективності.

4. На рис. 2.9 автор наводить передумови управління системним розвитком закладів охорони здоров'я в Україні (с. 97 рукопису). Проте такі узагальнення потребують конкретизації, особливо в аспектах регіону, території, а також спеціалізації медичних закладів, їх розмірів, форми власності і т. п.

5. У другому розділі роботи (зокрема у п. р. 2.2 та 2.3) проводився аналіз управління системним розвитком на базі 5 закладів охорони здоров'я однотипного профілю діяльності, які надають консультативно-діагностичні та лікувальні послуги у сфері пластичної хірургії та отоларингології. Відповідно, у третьому розділі роботи при обґрунтуванні рекомендацій щодо забезпечення системного розвитку слід було більше сфокусуватися на специфіці функціонування та розвитку медичних закладів саме цієї спеціалізації, зокрема, наприклад, в частині технологій надання послуг, розвитку конкретних

продуктів і т. п.

6. На рис. 3.3 здобувач навів базові елементи стратегії системного розвитку закладів охорони здоров'я (п. р. 3.2 роботи). Проте, це, скоріше, елементи стратегічного планування, а не стратегії. Рекомендаційна частина дослідження стала б більш комплексною за умови обґрунтування безпосередньо стратегії досягнення системного розвитку аналізованих у роботі закладів охорони здоров'я.

Загалом, вищезазначені зауваження не применшують наукової та практичної цінності результатів дослідження і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

ВІДПОВІДНІСТЬ РОБОТИ ВСТАНОВЛЕНИМ ВИМОГАМ ДО ДИСЕРТАЦІЙ, ЩО ПОДАЮТЬСЯ НА ЗДОБУТТЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Дисертація Стахіва О. В. є завершеною науково-дослідною роботою, що виконана самостійно авторкою на високому науково-теоретичному рівні. Дисертація написана українською мовою та оформлена відповідно до положень, норм і правил до дисертацій, що подаються на здобуття ступеня доктора філософії.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК ПРО ДИСЕРТАЦІЙНУ РОБОТУ

Дисертація Стахіва Олега Володимировича «Управління системним розвитком закладів охорони здоров'я» виконана на високому науково-теоретичному рівні, а одержані автором в процесі дослідження результати характеризуються науковою новизною та мають теоретичну і практичну цінність. У дослідженні вирішено науково-практичне завдання, що полягає в розробці теоретико-методичних і прикладних засад удосконалення управління системним розвитком закладів охорони здоров'я.

Дисертаційна робота Стахіва О. В. за своїм змістом відповідає спеціальності 073 «Менеджмент», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 р. № 283), Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40, та Порядку

присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а сам автор Стахів Олег Володимирович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

**Завідувач відділу проблем
соціально-гуманітарного розвитку регіонів
ДУ «Інститут регіональних досліджень
імені М.І. Долишнього НАН України»,
доктор економічних наук, професор**

 Тарас ВАСИЛЬЦІВ

